

acestora în bibliografia finală), reținându-se, de preferință, sensurile care sunt folosite curent în lingvistica engleză și românească.

Pentru a oferi cititorilor posibilitatea completării informației în legătură cu un anumiti termeni, autoarea face trimiteri articolele în care a identificat prima atestare a cuvântului. În ceea ce privește exemplele ilustrative pentru termenii-titlu, majoritatea contextelor pentru variantele românești sunt traduse din limba engleză.

Pentru a facilita consultarea dicționarului, au fost alcătuite indexuri de termeni-titlu pentru engleză și română. În acest mod, atât concepția autoarei privind selectarea termenilor, cât și cuprinsul, în detaliu, al fiecărui articol vor putea fi mai ușor urmărite de cititori.

Dicționarul de față se adresează unui public în parte avizat în legătură cu problematica lingvisticii în general și al onomasticii în special. Pentru profesorii de limba română sau de limba engleză, ca și pentru tinerii cercetători, dicționarul este o sursă de completare și de actualizare a informației științifice, dar și o invitație la aprofundarea cercetării terminologiilor în context bilingv.

Petronela Savin⁴

Jubileu dabijian **O jumătate de veac de poezie**

Nicolae Dabija, *Reparatorul de vise. Antologie de versuri*, Chișinău, Cartier, 2016, 256 p.

Printr-o fericită întâmplare, am găsit nu de mult, într-o librărie din Chișinău, un ultim exemplar din tirajul ediției întâi a celui mai recent volum de versuri semnat de Nicolae Dabija – *Reparatorul de vise*, apărut în noiembrie 2016 la Editura „Cartier” („o editură de top”, după cum o cataloghează undeva Radu Vancu) din Capitala Republicii Moldova. Tipărit în condiții grafice excelente, elegantul volum a fost editat – după cum aflăm de pe versoul paginii de titlu – de o echipă de specialiști în ecdotică, ei înșiși oameni de cultură cu notorie activitate scriitoricească, precum Gheorghe Erizanu (editor) Em. Galaicu – Păun (lector), Vitalie Coroban (coperta) și Valeria Idjilov (design/tehno-redactare).

La rândul său, eminentul critic și istoric literar Theodor Codreanu – cunosător, ca nimeni altul, al celor „peste 80 de volume de poezie, proză, eseuri” ale lui Nicolae Dabija, asupra cărora s-a pronunțat în mai multe rânduri – semnează, pe versoul paginii de gardă, o densă fișă biobibliografică referitoare la autorul prezentului volum, din care (spre informarea congenerilor douămiiști) cităm:

Generația șaptezecistă poartă numele cărții sale de debut: *Ochiul al treilea* (1975). Lauret a numeroase premii naționale și internaționale (...), din 1986 este redactor-șef al săptămânalului „Literatură și Artă” al Uniunii Scriitorilor, președinte al Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă, membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova (...) Personalitate complexă a

⁴ Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.

literaturii românești din Basarabia (și nu numai), poet în vocația lui fundamentală, publicist formator de conștiință națională, povestitor și romancier de succes, eseist și creator de reviste de prim-plan, grafician romantic și orator de profundă rezonanță comunicativă, caracter dărz și cunoscător al tainelor limbii române, membru de onoare al Academiei Române, tradus în vreo douăzeci de limbi, Nicolae Dabija este cel mai autentic moștenitor al testamentului spiritual național lăsat de Grigore Vieru.

Subintitulat *Antologie de versuri*, volumul reprezintă o selecție exigentă, efectuată acribios și competent, a celor mai izbutite creații lirice ale autorului, extrase din nouă volume publicate pe parcursul a patru decenii, după cum urmează: *Ochiul al treilea* – 1975 (7 poezii), *Apa neîncepută* – 1980 (7 poezii), *Zugravul anonim* – 1985 (21 poezii), *Aripă sub cămașă* – 1989 (39 poezii), *Mierla domesticită* – 1992 (8 poezii), *Dreptul la eroare* – 1993 (11 poezii), *Cercul lăuntric* – 1998 (16 poezii), *Doruri interzise* – 2003 (23 poezii) și *Psalmi de dragoste* – 2014 (23 poezii). Acestora li se adaugă – cu subtitlul *Indiminețări* (vocabulă creată de autor, în manieră nichitastănesciană) un grupaj de 18 inedite, ceea ce înseamnă că avem de-a face cu o antologie reprezentativă pentru ceea ce înseamnă creația poetică a lui Nicolae Dabija, atât sub raport calitativ, cât și cantitativ, volumul însumând nu mai puțin de 173 de piese lirice. Dacă avem în vedere faptul că poeziile din volumul de debut – *Ochiul al treilea* (1975) – fuseseră publicate inițial în ziarul *Tinerimea Moldovei* din Chișinău cu un deceniu mai devreme, în 1965, și că *ineditele* aparțin anului 2015, putem spune că *Reparatorul de vise* acoperă exact o jumătate de veac de poezie, marcând, altfel, spus, jubileul prodigioasei strădanii dabijiene închinată Euterpei... Ceea ce – să recunoaștem – e un lucru cu totul remarcabil, nu la îndemâna oricui, nici măcar a unui cât de umil „reparator de vise”, cum, cu falsă modestie, se autodefineste poetul prin inspirata metaforă din titlu. Este și opinia lui Ion Deaconescu, președinte al Academiei Internaționale „Mihai Eminescu”, avizat „cititor și cunoscător de poezie de 50 de ani”, care afirmă, peremptoriu, că Nicolae Dabija este „cu siguranță, cel mai mare poet român în viață”. În postfața intitulată *Un miracol și o taină nedeslușită încă, Nicolae Dabija* (parafrază după o zicere a istoricului Gheorghe Brătianu, care vedea în dăinuirea poporului român „o enigmă și un miracol”), criticul și istoricul literar Ion Deaconescu îl aseamănă, encomiastic, pe autorul antologiei de față cu un „faraon” al cărui cuvânt este „precum dalta lui Brâncuși”, poetul tulburând inimile și sufletele cititorilor săi de pretutindeni. Sesizând diversitatea tematică a creației poetice dabijiene, reputatul eminescolog consideră că versul lui Dabija „se face rugăciune ori grenadă, adiere de vânt sau furtună, șoaptă de dragoste ori urlet.” O apreciere întrucâtva similară formulează și academicianul Eugen Simion care – în textul-escortă de pe coperta IV a volumului – spune că Nicolae Dabija este un elegiac împătimit, un melancolic luminos deloc resemnat, cu o mare disponibilitate retorică” și care „scrie bine și, la nevoie, schimbă elegia în pamflet politic.”

Lectura celor mai izbutite creații lirice ale lui Nicolae Dabija selectate – cum spuneam – conform unor criterii prioritar axiologice/estetice, ne-a prilejuit, între altele, constatarea că ceea ce-l singularizează pe Nicolae Dabija între poeții basarabeni (și, în general, în contextul poeziei române de pe ambele maluri de Prut) este, fără îndoială, faptul că a știut să acorde importanța cuvenită în poemele sale, atât fondului cât și formei, atât conținutului cât și expresiei artistice. „Poet în vocația lui fundamentală” – cum atât de frumos se exprima, cum am văzut, Theodor Codreanu în preambulul volumului – Nicolae Dabija, având temeinice studii de ziaristică și

filologie la Universitatea din Chișinău, a fost întotdeauna pe deplin conștient de faptul că o operă literară autentică, valoroasă, capabilă să înfrunte timpul, trebuie să reprezinte, obligatoriu, o unitate indisolubilă între fond și formă, între mesaj și realizarea artistică, sau – în limbaj semiotic – între semnificat și semnificant. În această ordine de idei, e locul să amintim aici că încă din anii de început ai carierei sale literare, în plină epocă subjugată de realismul socialist, Nicolae Dabija – profesionist desăvârșit al condeiului – a contribuit la reabilitarea poeticului prin publicarea unor creații de certă valoare artistică.

Lirica sa, beatudinală, sigilată de amintirea cântului orfic, îndatorată surselor folclorice, recuperând eufoniile străvechimei – observa, cu justețe, Adrian Dinu Rachieru – , contrasta cu megapoemele animate de suflu epopeic, dezvoltând industriuos, de pildă, mitul leninist (A. Lupan, Em. Bucov, G. Meniuc, B. Istru și încă alții)⁵.

Privit din acest unghi, conținutul antologiei *Reparatorul de vise* prezintă o heterogenitate marcată a vocilor, care evidențiază un poet preocupat în mare măsură de căutarea noului, de modernizarea și, implicit, de o originalitate veritabilă, de substanță.

Disponibilitățile creatoare ale poetului sunt absolut remarcabile. Alături de *iubire*, de pildă – ca temă majoră a pieselor lirice din *Reparatorul de vise* (44 de poezii, adică peste un sfert din total) – , pot fi sesizate, în respectiva antologie, alte câteva teme perene ale liricii dabijiene, cum ar fi *identitatea națională* (peste 40 de poezii, i.e. încă aproape un sfert din total), cu cele câteva mărci/repere/elemente constitutive, între care motive precum *țara-mamă* (teritoriul, istoria, strămoșii, eroii), *limba maternă*, *credința ortodoxă* (biserica și slujitorii ei), *satul* (familia, chipul mamei, oamenii și locuri), ori *spiritualitatea românească* (folclorul, datini și obiceiuri, dar și personalități culturale precum Eminescu, Mateevici, Brâncuși ș.a.) E știut, de altfel, că literatura (și, în mod deosebit, poezia) constituie cea mai puternică formă purtătoare de identitate națională. Iar în cazul scriitorilor basarabeni, deceniile din urmă au impus o altă înțelegere a literaturii, favorizând etnicul. În aceste noi circumstanțe social – politice și culturale, Nicolae Dabija s-a situat în fruntea generației de scriitori care au înțeles că literatura poate fi un instrument eficient în acțiunea de reconstruire a identității românești. Mare parte din activitatea publică a lui Nicolae Dabija – după cum bine știm –, dar și o însemnată parte din creația sa beletristică, trebuie, așadar, subsumate eforturilor de construire a identității naționale în Basarabia: scrierea cu grafie latină, istoria, limba, cultura, biserica, presa în limba română, literatura națională, instituții de învățământ în limba română etc. A nu se crede, însă, că Nicolae Dabija a sacrificat dimensiunea estetică a scrierilor sale artistice. Deși creația sa poetică, mai ales, reflectă, în bună măsură, preocupările identitare ale autorului, intrând în acest mecanism integrator reprezentat de activitatea pusă în slujba idealurilor naționale, poetul s-a arătat constant preocupat nu doar de ceea ce se cheamă fond/conținut, ci și în egală măsură de formă, de realizarea estetică, de figuri și procedee artistice, de prozodie, muzicalitate, eufonie, într-un cuvânt – de stil. Deși preferă, se pare, versul clasic, Nicolae Dabija – tehnician desăvârșit al versului – mănuieste cu egală îndemânare și pricepere versul alb și versul liber.

⁵ *Poeți basarabeni*, București – Chișinău, Ed. Academiei Române – Ed. Știința, 2010, pp. 281-282.

În sfârșit, din câte ne-am putut da seama (apelând, la rigoare, chiar și la *metoda statistică*), o altă temă majoră a poemelor din *Reparatorul de vise* o reprezintă *poezia filosofică*, având ca specii meditația pe tema existențiale („fortuna labilis”, trecerea inexorabilă a timpului, inerente adieri thanatice, libertatea, curajul etc.), dar și ideea de Providență (în *psalmi*, mai ales), ori nelipsitele *arte poetice* (meditații privind condiția poetului și a poeziei.) Din păcate însă, corsetul limitativ al prezentei recenzii nu ne îngăduie să ilustrăm cu versuri arserțiunile de mai sus referitoare la remarcabila diversitate tematică a liricii dabijiene, caracterizate, între altele, printr-o armonioasă consonanță între fond și formă. De altfel, nici nu cred c-ar fi oportun să o facem, comentând adică toate cele nouă volume antologate în *Reparatorul de vise*, întrucât fiecare dintre ele a fost competent analizat, la momentul apariției, de critici literari din eșalumul întâi – ca să spunem așa – de pe ambele Maluri de Prut, adevărați „monștri sacri” ai criticii de întâmpinare, între care Mihai Cimpoi, Mihail Dolgan, Eugen Simion, Ion Rotaru, Constantin Ciopraga, Adrian Dinu Rachieru, Theodor Codreanu, Ioan Holban, Alex Ștefănescu, Daniel Ciorbu ș.a.

Exponent de frunte al culturii și al literaturii noastre, militant ca nimeni altul pe baricadele românismului Nicolae Dabija ne-a convins, dacă mai era nevoie, prin *Reparatorul de vise*, că este un mare poet, dublat de un patriot pe măsură, așa cum îi stă bine unui creator de valori autentice, în buna tradiție a culturii române...

Liviu Chiscop